

James Bond-ikon lægger arm med fremskreden øjensygdom

Med fremskreden AMD på begge øjne er James Bond-stjernen **Judi Dench** ikke længere i stand til at skelne ansigter fra hinanden og skal have hjælp til at læse manuskripter igennem, men skuespillerinden nægter hårdnakket at lade sin øjensygdom bremse karrieren.

Af Anne Mette Steen-Andersen

Judi Dench spiller rollen som MI5-chefen **M** i James Bond-filmen 'Skyfall' fra 2012.

Allerede dengang gjorde Judis øjensygdom det svært for hende at læse manuskripter og være på et filmset. Det har dog ikke fået den i dag 84-årige stjerne til at trække sig fra rampelyset.

FOTO: ANTHONY HARVEY/GETTY IMAGES

D

EN ENGELSKE skuespillerinde Judi Dench har gennem sin karriere optaget meget plads i de kulørte magasiner verden over, men i 2012 var det ikke historier om en ny filmrolle eller endnu en Oscar-nominering, der fyldte forsiderne. Den dengang 78-årige skuespillerinde afslørede i et stort interview med den britiske nyhedsavis The Daily Mirror, at hun led af øjensygdommen *aldersrelateret makula degeneration* (AMD). AMD er en uhelbredelig sygdom i nethindens skarpsynscentrum ('den gule plet'), hvor den største koncentration af øjets sanseceller er lokaliseret. Hudløst ærligt lod Judi Dench læserne vide, hvordan hun på daglig basis kæmpede med at læse manuskripter og gebærde sig på filmsettet. Interviewet blev udgivet, samtidig med at Judi Dench filmede sin syvende James Bond-film, 'Skyfall', i rollen som MI5-chefen *M*.

I dag er Judi Dench 84 år og har ikke forladt rampelyset. For hun nægter hårdnakket at lade den fremskredne øjensygdom diktere hendes liv og hendes karriere. Som det seneste har hun medvirket i filmen 'All Is True', hvor hun spiller Shakespeares hustru Anne Hathaway. Af nyere produktioner kan ellers nævnes 'Mordet på Orientekspresen', hvor hun spiller prinsesse Dragomiroff, og dramaet 'Victoria & Abdul' om det kontroversielle venskab mellem dronning Victoria og den indiske arbejder Abdul Karim. I et interview til det britiske livsstilsmagasin Good

Housekeeping for få år tilbage konstaterede hun: "Jeg forholder mig til min sygdom, lever med den og gør alt det, jeg kan."

I flere interview de senere år har Judi Dench fastholdt, at hun ikke har planer om at sige farvel til filmbranchen og gå på pension foreløbig. Hun elsker sit arbejde og føler sig privilegeret og heldig i sit arbejdsliv. "Så længe det er muligt for mig at arbejde, går jeg ikke på pension. For går jeg på

pension, vil mit liv ikke fungere for mig længere – og det er svært nok, som det er nu," har hun udtalt.

Venner og familie er en stor støtte

AMD findes både i en våd og en tør form. Ved tør AMD, som er den hyppigst forekommende udgave af øjensygdommen, reduceres mængden af sanseceller i 'den gule plet' over tid, mens våd AMD udvikler sig som en følge af, at der dannes nye blodkar i nethinden. Sidstnævnte kan føre til betydelig synsnedsættelse inden for ganske få uger. Judi Dench har tør AMD på det ene øje og våd AMD på det andet, og selvom hun er fast besluttet på ikke at lade sig knægte af sin øjensygdom, har hun de senere år erfaret, hvordan den stiller nye krav til måden, hun lever på – og i særdeleshed måden, hun arbejder på.

I 2015 var hun i Indien for at filme komedien 'The Second Best Exotic Marigold Hotel', og her blev det klart for hende, at hun var afhængig af venner og kolleger på filmsettet for at kunne spille en af filmens bærende roller. "Jeg kan ikke længere rejse

alene, fordi jeg har brug for nogen til at sige: 'Pas på, dér er et trappetrin! Ellers ville jeg vælte rundt som en tosset, fuld dame,'" har hun fortalt til det britiske magasin Radio Times.

Judi Dench understregede i samme interview, at hun er meget taknemmelig for og finder det 'glorious', at hun har mange gode venner, der hjælper hende igennem hverdagen. Og hjælper hende til stadig at dyrke de interesser, hun værdsætter – såsom at gå i biografen.

Allerede tilbage i 2012 skildrede hun, hvordan hun ofte fik en ven eller veninde til at beskrive, hvad der foregik på lærredet, når de sad sammen i mørket. "Fordi mit syn nu er så dårligt, at jeg ikke kan se ret meget, fortæller mine venner mig: 'Han kysser hende nu' eller 'han går sin vej,'" fortalte Judi Dench.

Med samme vedholdenhed holder Judi Dench fast i at male i sin fritid. Hun oplever ofte, at

”
Så længe det er muligt for mig at arbejde, går jeg ikke på pension. For går jeg på pension, vil mit liv ikke fungere for mig længere – og det er svært nok, som det er nu.

hendes øjne ikke registrerer omgivelserne hurtigt nok til, at hun kan male dem 1:1, men det har ikke fået hende til at lægge penslerne og malerbøtterne på hylden. "Jeg tænker: 'Hvad handler malerkunst om?' Du skal male det, du ser. Og så betyder mit nedsatte syn jo ikke noget – jeg undgår at oversætte meget nøjagtigt, jeg oversætter det på den måde, jeg kan. Det er et anderledes system," har hun sagt i et interview.

Selvironi og oprejst pande

Fordi nethinden og 'den gule plet' degenererer ved AMD, nedsættes det centrale syn, og det bliver med tiden vanskeligt at se detaljer, for eksempel genkende ansigter eller læse tekster. Synsfeltet bliver sløret og skævvredet. Judi Dench kan til tider være ked af og give udtryk for, at hun savner at se verden, som hun så den, da hun var yngre. Og hun savner at skrive dagbog og læse avis. Men

DAN ROWLEY / BIFA / SHUTTERSTOCK

for det meste formår hun at grine af de udfordringer, hun står overfor. Som da hun tilbage i 2012 sagde følgende til det britiske magasin People: "Hvis vi er seks skuespillere, der alle skal læse den samme tekst højt, så står de andre med ét stykke papir, og jeg har to eller tre ark. De må tænke, 'hvorfor har hun en 'større rolle', når vi alle læser det samme højt?'"

Foruden manuskripter med forstørrede typer benytter skuespillerinden sig af tekniske hjælpemidler, der kan skalere de tekster, hun skal læse, op i et større format. Hun bruger briller med høj styrke og kontaktlinser for at bevare så meget af synet som muligt. Og så er hun gentagne gange blevet behandlet med injektioner mod våd AMD. Injektionerne, der indeholder stoffet anti-VEGF, har til formål at hæmme den skadelige dannelse af nye blodkar, men kan ikke gendanne den del af synet, som er gået tabt.

Som reaktion på de mange artikler, der i 2012 og i årene derefter har omtalt hendes øjensygdom, har Judi Dench udtalt til den britiske presse, at hun aldrig har næret et ønske om at tilråbe sig særlig opmærksomhed eller medfølelse. For som hun sagde, er AMD noget "som tusinder og atter tusinder af mennesker verden over kæmper med."

Til gengæld ønsker hun at bruge sin stemme til at gøre opmærksom på, hvor vigtigt det er hurtigt at opsøge en øjenlæge ved mistanke om øjenproblemer: Jo hurtigere en øjensygdom opdages, des større er chancen for, at de negative følgevirkninger kan reduceres, lyder skuespillerindens budskab. ■

Judi Dench blev i 2018 tildelt den britiske filmpris The Richard Harris Award for sit unikke bidrag til britisk film gennem sin karriere. Stjerneskuespilleren håber, at hun kan bruge den megen omtale, hun får i medierne, til at oplyse om, hvor vigtigt det er hurtigt at opsøge en øjenlæge ved mistanke om øjenproblemer.

Kilder:

- Web-artikel: Macular degeneration: Judi Dench shares her wisdom for older women (<https://goo.gl/RJfRgY>)
- Web-artikel: Vision of Judi Dench with macular degeneration (<https://goo.gl/T1H15W>)
- Web-artikel: Judi Dench reveals how failing eyesight has left her unable to read books (<https://goo.gl/7wD3ZZ>)
- Web-artikel: Judi Dench reveals how she's coping with macular degeneration and vision loss (<https://goo.gl/GbuWFF>)
- Web-artikel: Dame Judi: My battle to save my eyesight (<https://goo.gl/fBPeMr>)
- Web-artikel: Dame Judi Dench's vision struggle (<https://goo.gl/CDJuy9>)